

23.oktober 2012.

Grundlæggende rettigheder: udfordringer og resultater i 2011. Årlig rapport fra EU's agentur for grundlæggende rettigheder - FRA.

Artiklen hidhører fra
Den danske videnbank om kønsidentitet, transvestisme og transseksualisme

<http://www.thranesen.dk/?cat=1224&aid=14433#bm14433>

Den årlige rapport om menneskerettighedsforholdene i de forskellige lande i EU og om tiltag til forbedringer, der er taget i de enkelte land og af EU indeholder så at sige alle aspekter om menneskerettigheder.

Her skal ud over overskrifterne på hovedafsnittene alene omtales afsnit: 5.4.

Forskelsbehandling på grund af seksuel orientering og kønsidentitet (5.4. Discrimination on the grounds of sexual orientation and gender identity), **der bringes i sin helhed i dansk oversættelse.**

Titel	Fundamental rights: challenges and achievements in 2011
Titel oversat	Grundlæggende rettigheder: udfordringer og resultater i 2011
Udgivet af	European Union Agency for Fundamental Rights – FRA
Udfærdiget af	European Union Agency for Fundamental Rights – FRA
Udgivet	Juni 2012
Sprog	Engelsk
Antal sider	272
ISBN-13	978-92-9192-919-1

Hovedafsnit

1. Asyl, immigration og integration
2. Grænsekontrol og visapolitik
3. Inforationsfundet og databeskyttelse
4. Børns rettigheder og beskyttelse af børn
5. Lighed og ikke-diskrimination
6. Racisme og etnisk diskrimination
7. Borgernes deltagelse i EU's demokratiske funktioner
8. Adgang til effektiv og uafhængig domstolsprøvelse
9. Kriminelles rettigheder
10. EU medlemsstaterne og internationale forpligtelser

Dansk oversættelse af afsnit 5.4. Forskelsbehandling på grund af seksuel orientering og kønsidentitet

Side 132 – 136.

Der tages forbehold for oversættelsens rigtighed. Ved brug som dokumentation henvises til den originale engelsksprogede udgave.

Den 23. oktober 2012.

Tina Thranesen.

5.4. Forskelsbehandling på grund af seksuel orientering og kønsidentitet

I dette afsnit undersøges udviklingen i lovgivning, politik, praksis og retspraksis vedrørende lesbiske, bøsser, biseksuelle og transkønnede - LGBT - personer i 2011. Det begynder med en generel gennemgang af spørgsmål om diskrimination og vold mod LGBT personer og fortsætter med at diskutere den politiske udvikling med hensyn til at fremme lige muligheder for og bekæmpelse af forskelsbehandling af LGBT personer. Næste afsnit omhandler udviklingen i forhold til den frie bevægelighed og den juridiske anerkendelse af transkønnede personer.

5.4.1. Diskrimination og vold mod LGBT personer

I juni 2011 vedtog FN's Menneskerettighedsråd en resolution om menneskerettigheder, seksuel orientering og kønsidentitet. [41] Resolutionen fremhæver bekymring om vold og diskrimination på grund af seksuel orientering og kønsidentitet.

På EU-plan vedtog Europa-Parlamentet en resolution i september 2011 med opfordring til en fuldstændig gennemførelse af rettigheder for LGBT personer i EU og systematisk beskyttelse af sådanne rettigheder i EU's eksterne forbindelser. Europa-Parlamentet opfordrede også Europa-Kommissionen og EU's medlemsstater til i størst muligt omfang at gennemføre de relevante udtalelser fra Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder – FRA – om LGBT rettigheder. [42]

På nationalt plan indførte nogle af EU's medlemsstater ændringer i deres ligestillingslovgivning. **Grækenland** inkluderede kønsskifte som beskyttelsesgrund i anti-diskriminationslovgivningen. [43] Ligebehandlingsorganerne i **Polen** og **Danmark** overtog overvågning af diskrimination på grund af seksuel orientering diskrimination og kønsidentitet. I Polen fik Menneskerettighedernes Forkæmpere - Rzecznik Praw Obywatelskich - og Ligebehandlingsministeren (Pełnomocnik Rządu ds Równego Traktowania) udvidet kompetencen inden for ligestilling og ikke-forskelsbehandling til også at omhandle forskelsbehandling på grund af seksuel orientering. I Danmark blev det danske Institut for Menneskerettigheder udpeget til at fremme, evaluere, overvåge og støtte lige muligheder for alle, uanset kønsidentitet.

Ombudsmanden for minoriteter i **Finland** opfordrede i lyset af manglende udtrykkelige bestemmelser, der sikrer beskyttelse mod diskrimination af transkønnede personer, til en ændring af ligestillingslovgivningen til også at omfatte "beskyttelse af kønsminoriteter". [44]

Finland har også vedtaget strafferetlig lovgivning, der forbyder tilskyndelse til had på grund af seksuel orientering og indført, at forbrydelser begået på grund af forudindtagethed mod LGBT personer, er en skærpene omstændighed.

Gennem ændringen af straffeloven ved lov 511/2010 blev tilskyndelse til had på grund af seksuel orientering gjort ulovlig. Bestemmelsen om øget straf ved skærpene omstændigheder kom også til at omfatte seksuel orientering. [45]

I **Danmark** offentliggjorde regeringen et politisk program i oktober 2011, der omfattede LGBT rettigheder.

Under sloganet "Ligestilling og mangfoldighed gør Danmark stærkt" nævner programmet en øget indsats for at forbedre registreringen, efterforskning og forebyggelse af hadforbrydelser mod LGBT personer og andre minoritetsgrupper.

Det **polske** parlament omdiskuterede ændring af Straffeloven. [46] Vedtaget lovgivningen, vil det betyde en udvidelse af den strafferetlige beskyttelse mod hadeful tale og hadforbrydelser motiveret på grund af ofrets seksuelle orientering, kønsidentitet, handicap, alder eller køn.

Med hensyn til retspraksis afklarede Domstolen for Den Europæiske Union - EU-Domstolen) - vilkårene i direktivet om ligebehandling i afgørelse i Römer sagen i maj 2011. EU-Domstolen fastslog, at en supplerende pension, der udbetales til en partner i et registreret partnerskab, som er lavere end den, der ydes i et ægteskab, er diskrimination på grund af seksuel orientering, hvilket direktivet forbyder. [47]

I sagen Hannon v. First Direct Logistics Limited [48] tildelte Ligestillingsdomstolen i Irland en transseksuel arbejdstager over 35.000 €i erstatning for diskrimination på grund af køn og handicap. Ligestillingsdomstolen fandt, at forværringen i hendes arbejdsvilkår - der opstod, efter at hun havde meddelt sin arbejdsgiver om sin sande kønsidentitet, og at det var nødvendigt for hende at leve i denne identitet – resulterede i afskedigelse på grund af hendes kønsskifte fra mand til kvinde.

Nogle af EU's medlemsstater øgede indsatsen med at indsamle data om situationen for LGBT personer. For eksempel begyndte de nationale statistiske kontorer i **Tjekkiet** og i **Italien** indsamling af data om personer af samme køn husstande som en del af deres nationale folketællinger. I foråret 2011 gennemførte Det Tjekkiske Statistiske Kontor en folke- og bolig-tælling der indeholdt et spørgsmål registreret partnerskab mellem personer af samme køn. [49] Et tilsvarende folketællings-spørgeskema, der bruges af Italiens nationale institut for statistik, har til formål for første gang at indsamle data om antallet af samme køn husstande i landet. [50]

I november 2011 afgav FN's Højkommissær for menneskerettigheder en rapport om diskriminerende love og praksis vedrørende vold mod personer på baggrund af deres seksuelle orientering og kønsidentitet - Discriminatory laws and practices and acts of violence against individuals based on their sexual orientation and gender identity.

Rapporten har gennemgået de gældende internationale standarder, minder om, at alle mennesker, herunder LGBT personer, har ret til at nyde den beskyttelse, der er fastsat i international lovgivning om menneskerettigheder. Rapporten dokumenterede homofobisk og transfobisk vold og diskrimination i alle regioner i verden og understreger samtidig, at "konstateringen af homofobisk og transfobiske vold kompliceredes af det faktum, at kun få lande har systemer til overvågning, registrering og rapportering af disse hændelser" (Paragraf 23). [51]

Europarådets menneskerettighedskommissær offentliggjorde en rapport i juni 2011 om forskelsbehandling på grund af seksuel orientering og kønsidentitet i Europa. [52] Rapporten konstaterer, at homofobiske og transfobiske holdninger forekommer i alle 47 medlemsstater, men at holdningerne varierer betydeligt mellem og inden for landene. Rapportens anbefalinger er især nyttige til støtte for igangværende bestræbelser i medlemsstaterne om at gennemføre henstillingen fra Europarådets Ministerkomité om foranstaltninger til bekæmpelse af forskelsbehandling på grund af seksuel orientering eller kønsidentitet. [53]

"Millioner af mennesker i Europa udsættes for forskelsbehandling, stigmatisering og bliver endog ofre for vold på grund af deres faktiske eller opfattede seksuel orientering eller kønsidentitet. De kan ikke fuldt ud nyde deres universelle menneskerettigheder. Der er et presserende behov for, at alle europæiske regeringer afhjælper denne situation og tager de politiske og lovgivningsmæssige foranstaltninger til bekæmpelse af homofobi og transfobi". Europarådets menneskerettighedskommissær, Thomas Hammarberg, fremlagde den 23. juni sin rapport om forskelsbehandling på grund af seksuel orientering og kønsidentitet.

Pressemeddelelse findes på:

www.coe.int/t/commissioner/News/2011/110623LGBTStudy_en.asp

Undersøgelser foretaget i nogle af EU's medlemsstater viser, at forholdene for LGBT personer fortsat er problematiske.

Forskning udført af **Cypern** Family Planning Association and accept - LGBT Cyprus viser, at LGBT personer i landet oplever vold, psykisk chikane, manglende accept eller forskelsbehandling i forbindelse med adgang til beskæftigelse, bolig, sundhed, uddannelse og andre tjenester i relation til trossamfund, familie, parforhold og sociale sammenhænge. [54]

Diskrimination og mobning blandt unge, der tilhører "seksuelle- og kønsmindretal" har vist sig at være fælles fænomener i **Finland**. I en undersøgelse vedrørende diskrimination i forbindelse med uddannelse og fritid med 636 respondenter, der tilhører en "seksuel eller kønsminoritet", oplyste 36 %, at de på et eller andet tidspunkt i deres skoleliv har været mål for mobning på grundlag af deres seksuelle orientering eller kønsidentitet. [55]

I en undersøgelse med 478 respondenter ved universitetet i Warszawa i **Polen** var 30 % af den opfattelse, at det at være åben ikke-heteroseksuel kunne være grund til at føle sig utilpas. Ifølge rapporten havde 35 % af alle respondenter været vidne til chikane af ikke-heteroseksuelle studiekolleger. [56]

FRA aktivitet

FRA iværksatte en EU-dækkende online LGBT undersøgelse - den første af sin slags i en sådan størrelse.

Undersøgelsen skal bl.a. indsamle sammenlignelige data om de oplevelser af vold og diskrimination mod LGBT personer og graden af bevidstheden om deres rettigheder.

Undersøgelsen omfatter også Kroatien. Derudover vil FRA i 2012 sammen med offentlige myndigheder og centrale tjenesteudbydere undersøge og identificere hindringer for fremme og opfyldelse af LGBT rettigheder på alle myndighedsniveauer og indsamle lovende praksis.

For mere information, se: <http://lgbsurvey.eu>

5.4.2. Fremme af lighed og bekæmpelse af forskelsbehandling gennem mainstreaming [A]

Nogle EU-medlemsstater er i færd med at udvikle systematiske handlingsplaner for at fremme ligestilling for LGBT personer. For eksempel lancerede Home Office i **Det Forenede Kongerige** en handlingsplan for at skabe ligestilling for LGBT personer [57], og en særskilt ligestillingshandlingsplan for transkønnede, der fremhæver hvor forskellige foranstaltninger er nødvendige. [58]

Det **estiske** socialministerium inkluderede målet om at øge bevidsthed og tolerance om LGBT spørgsmål som et særligt område for yderligere aktivitet i sin udviklingsplan for 2011 - 2014 og fra 2012 til 2015. [59]

En arbejdsgruppe for personer med ikke-heteroseksuel orientering (Pracovná skupiny pre ľudí s neheterosexuálnou orientáciou) blev etableret i **Slovakiet**. Arbejdsgruppen skal fungere som et rådgivende organ under regeringens Råd for Menneskerettigheder, Nationale Mindretal og Kølighed. [60]

Lovende praksis

Nationale handlingsplaner om vold og diskrimination tilbyder særlig støtte til LGBT borgere

I Portugal har den fjerde nationale handlingsplan til bekæmpelse af vold i hjemmet - IV Plano Nacional contra a Violência Doméstica - konstateret, at LGBT personer er særligt udsatte for vold i hjemmet.

Planen foreslår målrettede, men endnu ikke specificerede, foranstaltninger til at beskytte denne gruppe. I den fjerde nationale handlingsplan for ligestilling, statsborgerskab og ikke-diskrimination - IV Plano Nacional para a Igualdade, Género, Cidadania e não Discriminação - er "seksuel orientering og kønsidentitet" opført som et strategisk område, om hvilke der skal planlægges opmærksomhedsskabende tiltag rettet mod offentligheden i almindelighed, men også mod vigtige grupperinger - politikere, embedsmænd, ansatte i forskellige sektorer som sundhed, uddannelse, socialvæsenet, sikkerhed og forsvar, retsvæsen, medier og blandt ngo'er - og unge.

For mere information, se: http://195.23.38.178/cig/portalcig/bo/documentos/IV_PNI.pdf

5.4.3. Fri bevægelighed og civilret for LGBT personer

Enkeltpersoner får ret til at flytte til og opholde sig i andre EU-medlemsstater end deres egen i kraft af EU-lovgivningen om fri bevægelighed. Folk, der anses for at være familiemedlemmer såsom ægtefæller eller registrerede partnere af en person, som benytter sig af sin ret til fri bevægelighed, kan være berettiget til disse rettigheder.

I henhold til bestemmelserne i direktivet om fri bevægelighed, [61] er en medlemsstat imidlertid ikke forpligtet til at anerkende gyldigheden af samme køn ægteskaber eller registrerede partnerskaber, medmindre disse anerkendes i den til nationale lovgivning.

På nationalt plan var ændring af definitionen af "familiemedlem" til også at omfatte partnere af samme køn den største udvikling for fri bevægelighed og familiesammenføring. idet **Østrig**,

Estland, Grækenland, Letland, Malta, Rumænien, Slovakiet og Slovenien gennemførte denne ændring.

Udkast til ændringer af eksisterende lovgivning i **Litauen** vil anvende begrebet "familiemedlem" om "en partner med hvem en borger i en medlemsstat har et varigt forhold" og andre, der er afhængig eller omfattet af en almindelig husstand i oprindelseslandet, hvis familiebåndet kan dokumenteres. [62]

I modsætning hertil forbyder en ny lovgivning i **Rumænien** kopiering/registrering af civilstandsattester eller ekstrakter udstedt af udenlandske myndigheder for samme køns ægteskaber eller partnerskaber af samme køn indgået i andre lande. [63] Kravet om kopiering/registrering er et krav, for at ægtefæller eller partnere kan indrejse og få ophold i Rumænien, som kun anerkende partnerskaber mellem mænd og kvinder.

Europa-Kommissionen fremlagde i marts 2011 et forslag til en rådsforordning om jurisdiktion, passene love, anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser vedrørende formueretlige retsvirkninger af registrerede partnerskaber. [64] Dette forslag blev ledsaget af et separat forslag til en rådsforordning om jurisdiktion, lovforslag, anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser i sager vedrørende formueforholdet mellem partnere. [65] Begge forslag vil gælde for modsatte køn og samme køn ægteskaber samt registrerede partnerskaber. Ifølge sit arbejdsprogram for 2012 har Kommissionen planlagt til at fremsætte to lovforslag til fremme af grænseoverskridende anerkendelse af civilstand dokumenter. [66]

Indgåelse af registreret partnerskab eller ægteskab kan have betydning for visse rettigheder eller forpligtelser i forhold til formueforhold. Disse forhold kan blive vanskelige at gennemføre i grænseoverskridende sammenhæng, navnlig med hensyn til samme køn ægtefæller eller partnerskaber, som ikke anerkendes i alle EU's medlemsstater. EU-borgere, der udøver deres ret til fri bevægelighed, kan møde praktiske problemer ved at skulle medbringe officielle papirer, såsom fødsels- eller vielsesattester for at modtage visse ydelser i deres opholdsstat. Forskellige, sommetider byrdefulde, regler eksisterer på tværs af EU's medlemsstater. Europa-Parlamentet støttede kraftigt planer om at muliggøre gensidig anerkendelse af civilstandsattester herunder vielsesattester, og opfordrede til en yderligere indsats for at reducere problemer for borgere, der udøver deres ret til fri bevægelighed. [67]

5.4.4. Retlig anerkendelse af transkønnede personer

I nogle af EU's medlemslande skete der en udvikling i forbindelse med juridisk anerkendelse af transkønnede personer i lovgivning, retspraksis, politik og medicinsk praksis.

I **Portugal** skete der en lovgivningsmæssig udvikling vedrørende retlig kønsanerkendelse af transkønnede og transseksuelle personer, idet en ny lov forenkede proceduren og fjernede uforholdsmæssige krav. [68]

Det **kroatiske** ministerium for sundhed og social velfærd vedtog i oktober 2011 en bekendtgørelse om fremgangsmåden ved fremskaffelse af medicinsk dokumentation af kønsskifte. [69] Bekendtgørelsen indeholder informationer om hvilke oplysninger, der er nødvendige for at ændre kønsbetegnelsen i fødselsregistre. Dette er anført i en ansøgningsformular fra ansøgeren, som skal vedlægges udtalelser fra sundhedspersonale og andre fagfolk.

Udviklingen i tre af EU's medlemsstater tyder på en mulig udvikling i lovgivningen i fremtiden. I **Holland** blev et lovforslag om ændring af artikel 1:28 i den civile lov om transseksualitet og ændringer af fødselsattester forelagt parlamentet i september! 2011. Lovforslaget verserer i parlamentet.

Danmark har annonceret en gennemgang af reglerne om kønsskiftebehandling. Gennemgangen skal blandt andet undersøge muligheden for, at personer kan få juridisk kønsskifte uden kirurgisk behandling.

Styrelsen for Sundhed og Velfærd i **Sverige** fremlagde resultaterne af en undersøgelse af pleje og støtte til transkønnede personer. [70] Ifølge gældende lovgivning for at gennemgå kønsskifteoperation skal en person være mere end 18 år, være svensk statsborger, steriliseret og ugift. Rapporten opfordrer til at afskaffe kravet om sterilisation og om at være ugift.

"Transseksuelles permanente og uigenkaldelige opfattelse af deres køn kan ikke vurderes i forhold til graden af den kirurgiske tilpasning af deres ydre kønsorganer, men snarere i forhold til måden, de lever som i deres opfattede køn. Det ubetingede krav om en kønsskifteoperation i henhold til § 8,1 nr. 4 i TSG - Transsexuellengesetz - vedrørende lovpligtig anerkendelse af transseksuelle] udgør et uforholdsmæssigt krav, fordi det kræver, at transseksuelle bliver opereret og tolererer sundhedsmæssige negative konsekvenser, selv om det ikke er indikeret i den specifikke sag, og hvis det ikke er nødvendigt for at fastslå den permanente opfattelse af transseksualiteten".

Den tyske forfatningsdomstols pressemeddelelse nr. 7/2011 den 28. januar 2011. [B]

Retsafgørelser i nogle af EU's medlemsstater har også ført til en udvikling i den nationale lovgivning. I **Tyskland** krævede § 8 i loven af 1980 om transseksuelle permanent ufrugtbarhed og kirurgi som en betingelse for at opnå juridisk anerkendelse af en persons foretrukne køn i henhold til loven om civilstand. I januar 2011 erklærede den tyske forfatningsdomstol disse krav for forfatningsstridige. [71]

Forfatningsdomstolen i **Malta** fandt i november 2010, at det, at det var umuligt for en transkønnet kvinde at gifte sig med en person efter hendes valg, var en overtrædelse af artikel 12 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – EMRK - som beskytter retten til at gifte sig og stifte familie. Dommen blev efter appel omstødt i maj 2011. Domstolen fastslog, at sagsøgeren i henhold til ægteskabsloven ikke kunne betragtes som en kvinde, selvom en anmærkning for at vise hendes foretrukne kvindelige køn var lavet i hendes dåbsattest så tidligt som i 2006. [72]

Andre af EU's medlemsstater bekræfter, at de foretager ændringer af terminologien eller metoderne til at stille medicinske diagnoser vedrørende kønsidentitet. I **Finland**, opdaterede Sundheds- og velfærdsministeriet - Terveyden ja hyvinvoinnin laitos/

Institutet för hälsa och välfärd - den nationale udgave af WHO's International Classification of Diseases i 2011. Følgelig er transvestisme, fetichisme, fetichistisk transvestisme, sadomasochisme eller flere lidelser af seksuel art ikke længere klassificeret som sygdomme. [73]

Det Nationale Institut for Retsmedicinsk – Institutul Național de Medicina Legală "Mina Minovici", NIFM - i **Rumænien** vedtog en ny metode til at evaluere sager af såkaldt kønsidentitetsforstyrrelse. Ifølge LGBT organisationer kan flere dele af den nye metode dog gribe ind i retten til privatliv, da de kan have indvirkning på den fysiske og mentale integritet og værdighed.

Under den nye rumænske metode tager det tre års evalueringer (tre faser) til at attestere, om en person er transkønnet. NIFM kan på ethvert tidspunkt afbryde evaluering, hvis den pågældende ikke overholder givne henstillinger og anmodninger. Personen forventes at acceptere en lang række af test, hospitalsindlæggelser og obligatorisk psykoterapi i mindst to år. Der skal også laves en social undersøgelse. Den laves normalt af de lokale myndigheder, hvor personen bor. Der kan, som en del af undersøgelsen, laves interview af familiemedlemmer, arbejdskolleger og naboer. Ansøgeren er også forpligtet til at udføre aktiviteter i et miljø domineret af personer, der tilhører det foretrukne køn og have direkte relationer med personer, der har gennemgået kønsskifteoperation, og personer, der valgte ikke at udsætte sig for kønsskifteoperation.

FRA aktivitet

Transkønnede ret til personlig sikkerhed og ligestilling

FRA og kontoret for Europarådets kommissær for menneskerettigheder var i Wien den 22. og 23. september 2011 i fællesskab vært for en rundborde diskussion om rettigheder for

transkønnede personer.

De omfattende drøftelser drejede sig om forhold inklusiv retssikkerhed med hensyn til "kønsidentitet", synligheden af transkønnede personer og erfaringer (og mangel på samme), rolle og sammenkobling af forskellige aktører og god praksis. Gruppens konklusioner inkluderede behovet for større engagement fra myndigheder, ligestillingsorganer og andre aktører til at indsamle pålidelige data og behovet for at respektere privatlivets fred for respondenterne. Drøftelserne rettede sig mod forhold som: hvordan indsamles data om transkønnedes rettigheder; brug af officielle nationale statistikker; beskæftigelsesundersøgelser; husstandsundersøgelser; hvilken type data der er behov for, såsom oplevelser i skoler; antallet af transkønnede personer, som går til medicinske klinikker; og hvilke værktøjer, der kan være nyttige for indsamling af data, såsom tredjepart rapportering; sikring af anonymitet i rapporter, herunder spørgsmål i de eksisterende EU-dækkende undersøgelser.

For mere information, se: http://fra.europa.eu/fraWebsite/lgbt-rights/infocus11_2709_en.htm

Noter

41. [[Retur](#)] FN's Menneskerettighedsråd (2011).
42. [[Retur](#)] Europa-Parlamentet (2011a).
43. [[Retur](#)] Grækenland, lov 3896/2010, art. 3, pkt. 2.
44. [[Retur](#)] Finland, Ombudsmanden for minoriteter (2011).
45. [[Retur](#)] Finland, finske parlament, lov om ændring af straffeloven (511/2011).
46. [[Retur](#)] Polen, lovforslag om ændring af polske straffelov.
47. [[Retur](#)] Domstolen for Den Europæiske Union (EU-Domstolen) Römer v. Freie und Hansestadt Hamburg C-147/08, den 10. maj 2011.
48. [[Retur](#)] Irland, Ligestillingsdomstolen (2011b) Hannon v. første direkte Logistics Limited, Filnummer EE/2008/04, den 29. marts 2011.
49. [[Retur](#)] Tjekkiet, Tjekkiske Statistiske Kontor (2011).
50. [[Retur](#)] Dardanelli, S. et al. (2009), s. 37-38.
51. [[Retur](#)] Forenede Nationers generalforsamling (2011).
52. [[Retur](#)] Europarådet, kommissær for menneskerettigheder (2011).
53. [[Retur](#)] Europarådet, Ministerudvalget (2010).
54. [[Retur](#)] Cypren, Cypren Family Planning Association and accept - LGBT Cypren (2011).
55. [[Retur](#)] Finland, Huotari, K. et al. (2011), s. 45, 129.
56. [[Retur](#)] Polen, Queer Uniwersytecie Warszawskim (2011).
57. [[Retur](#)] Det Forenede Kongerige, Home Office (2011a).
58. [[Retur](#)] Det Forenede Kongerige, Home Office (2011b).
59. [[Retur](#)] Estland, Socialministeriet (2011a, 2011b).
60. [[Retur](#)] Slovakiet, den slovakiske regerings Råd for Menneskerettigheder, Nationale mindretal og Ligestilling (2011b), Slovakiet, den slovakiske regerings kontor (2011).
61. [[Retur](#)] Direktiv 2004/38/EF, EFT 2004 L 158, s. 77.
62. [[Retur](#)] Litauen, lov om ændring af lov om udlændinges juridiske status, nr. XIP-2360 (2) 21. juni 2011.
63. [[Retur](#)] Rumænien, regeringens lov nr. 80/2011, artikel! I. (20), del I, nr. 694. Artikel! 277 i den nye borgerlige lovbog genkender ikke homoseksuelle ægteskaber eller civile partnerskaber lovligt indgået i udlandet. Mens der er en undtagelse vedrørende lovbestemmelser, som regulerer den frie bevægelighed i EU og EØS-borgere, er det uklart, hvad virkningen af denne modsigelse vil være i praksis.
64. [[Retur](#)] Europa-Kommissionen (2011b).
65. [[Retur](#)] Europa-Kommissionen (2011c).
66. [[Retur](#)] Europa-Kommissionen (2011d), s. 8.
67. [[Retur](#)] Europa-Parlamentet (2011a), pkt. 40.

68. [[Retur](#)] Portugal, lov 7/2011.
69. [[Retur](#)] Kroatien, Ministeriet for sundhed og social velfærd (2011).
70. [[Retur](#)] Sverige, Styrelsen for Sundhed og Velfærd (2010).
71. [[Retur](#)] Tyskland, tyske forfatningsdomstol, Pressemeddelelse af 11. januar 2011 - 1 BvR 3295/07.
72. [[Retur](#)] Malta, forfatningsdomstolen, Civil appel 43/2008/2, Joanne Cassar v. direktør for offentlige forhold, 23. maj 2011.
73. [[Retur](#)] Finland, Det Nationale Institut for Retsmedicinsk (2011).

Note af Tina Thranesen

- A. [[Retur](#)] Mainstreaming er en strategi og metode til politik-, organisations- og projektudvikling med det formål at fremme ligestilling på alle livsområder. [Tina Thranesen.](#))
- B. [[Retur](#)] *Pressemeddelelsen* på engelsk hos den tyske forfatningsdomstol - Federal Constitutional Court - Press office
<http://www.bverfg.de/pressemitteilungen/bvg11-007en.html>

Link til rapporten og omtale af rapporten

- Rapporten i sin helhed på engelsk i pdf-format.
http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/2211-FRA-2012_Annual-Report-2011_EN.pdf
- Omtale af rapporten juni 2012 hos FRA med mulighed for at hente den i pdf-format.
<http://fra.europa.eu/en/publication/2012/fundamental-rights-challenges-and-achievements-2011>